

Tummen upp! Svenska Kartläggning åk 5

Med Tummen upp! kartlägger och bedömer du elevernas kunskaper i förhållande till kunskapskraven i Lgr 11.

PROVLEKTION: Tala och anpassa språket

Följande provlektion är ett utdrag ur Tummen upp! Svenska Kartläggning åk 5. I uppgiften provas elevernas förmåga att anpassa språket efter syfte och mottagare. Lektionen består av:

- Tummen upp! lärarsida från sidan 39
- Elevuppgifterna från sidan 32

Så här arbetar du med provlektionen:

1. Läs igenom lärarsidan och uppgifterna.
2. Kopiera upp sidan med elevuppgifterna till klassen.
3. Låt eleverna lösa uppgifterna.

Mer om förmågorna:

Förmågorna och kunskapskraven i svenska kan vara lite svåra att överblicka. Se Skolverkets matris [Kunskapsprofil_sv.pdf](#) för hur de förhåller sig till varandra. Uppgifterna i provlektionen låter dig kartlägga och bedöma hur väl eleven genomför en muntlig redogörelse och då anpassar språket efter syfte och mottagare.

Uppgifterna prövar också hur väl eleven väljer ut och sammanställer information samt för resonemang om dess användbarhet. I den aktuella uppgiften behöver eleven inte fråga sig huruvida källan är tillförlitlig. Det handlar enbart om i vilken mån informationen är relevant för elevens behov och vilka eventuella brister den har.

Av Skolverkets kommentarmaterial och bedömningsstöd går att utläsa några mer konkreta kvalitetsmått att använda när du bedömer mot dessa kunskapskrav:

Genomföra muntliga redogörelser och anpassa språket efter syfte och mottagare:	Sammanställa information och resonera om dess användbarhet:
Hur träffsäker och hur uttömmande är eleven i sina beskrivningar?	Hur träffsäkert och strukturerat lyckas eleven återge den information som den tillägnat sig?
I vilken mån försöker eleven försäkra sig själv om att mottagaren förstår budskapet?	Med hur stort djup problematiserar eleven den erhållna informationen? Stannar det vid att den var bra eller dålig eller resonerar eleven i flera led och anlägger olika perspektiv?
I vilken mån anpassar eleven ordval och tonfall för att göra framställningen tydligare?	

Tips för fortsatt arbete!

Följ upp med att diskutera i klassen vad som gör en redogörelse tydlig. Berör då både formen och innehållet. Hur ska man göra för att de som lyssnar lättast ska förstå vad man säger? T.ex. kan man vara noga med att tala tillräckligt tydligt, i ett lagom tempo och undvika ord som är svåra att förstå.

Hur kan man som talare försäkra sig om att alla hänger med i det man säger? Ett par tips kan vara att ställa kontrollfrågor till åhörarna och att fånga deras blick med jämna mellanrum för att se att de verkligen lyssnar.

Vilka krav ställs på innehållet för att en redogörelse ska bli tydlig? På sista sidan i provlektionen finner du tre exempel på beskrivningar. Dela ut dem till eleverna och låt dem fundera på vilken av beskrivningarna som vore lättast och vilken som vore svårast att rita. Diskutera vad det är i innehållet som gör att den ena texten blir mer användbar än den andra.

Till läraren

Tummen upp! Svenska Kartläggning åk 5 är ett arbetshäfte som kartlägger elevernas kunskaper i svenska utifrån kunskapskraven i Lgr 11. Resultatet ger lärare och elever god kännedom om vilka kunskaper eleven har i svenskämnet. Det ger också goda riktlinjer för vad eleven bör träna mer på för att uppnå kunskapskraven i åk 6. Häftets övningar och elevernas resultat kan därför ses som ett ”rättesnöre” för vilka moment du som lärare bör uppmärksamma och vad som ska stå i centrum under läsåret. Materialet ger läraren ett tydligt underlag inför utvecklingsamtal och elevens individuella utvecklingsplan.

Häftets struktur och innehåll

Lgr 11 är uppbyggd av syften, centralt innehåll och kunskapskrav. *Tummen upp!* följer samma struktur med förenkling av rubrikerna i det centrala innehållet. Övningarna är framtagna på en nivå som harmonierar med de nationella kunskapskraven, som i sin tur motsvarar stoffet i det centrala innehållet.

Häftets övningar är indelade i följande områden: LÄSA, SKRIVA och TALA, LYSSNA, SAMTALA.

Övningarna är tänkta att likna de nationella proven och prövar om eleverna är på god väg mot de kunskaper som de lägst ska ha uppnått i slutet av åk 6. Längst ner på sidorna står de kunskapskrav som varje övning kartlägger.

Undervisning i svenskämnet i åk 4–6

För att eleverna ska uppnå kunskapskraven i åk 6 krävs det att läraren är väl insatt i det centrala innehållet, dvs. de moment och delmål som kunskapskraven förutsätter. Tillsammans skapar stoffet i det centrala innehållet och kunskapskraven en röd tråd i svenskarbetet under åk 4–6.

Elevens reflektion och delaktighet

Det är viktigt att fånga elevernas reflektioner kring sitt eget arbete i ämnet svenska. Varje moment avslutas därför med två olika rutor

beroende på vad momentet innebär och vilket kunskapskrav det prövar: *I vilka övningar ger du dig tummen upp?* och *Hur gick det?*

För att varje elev ska förstå och vara delaktig i sin kunskapsutveckling är det av största vikt att eleverna är insatta i vad kunskapskraven innebär och vad i det centrala innehållet som kraven motsvarar. Först då kan eleven se en röd tråd i strävan att utveckla förmågorna i ämnet.

Utvärdering

På omslagets sista insida finns en översikt som visar var i häftet de olika kunskapskraven prövas.

Kunskapskraven är markerade med en symbol som visar ”tummen upp”. Den kan lärare och/eller elev fylla i när de anser att eleven ligger på minst godkänd nivå i förhållande till kunskapskravet.

Översikten passar bra att använda som underlag vid lärarens pedagogiska planering, utvecklingssamtal med elev och förälder och elevens individuella utvecklingsplan.

Bedömning

När du bedömer dina elevers svar bör du iakttä om de har med adekvat fakta, har en klar förståelse för den och dessutom förmår analysera/reflektera över kunskapen.

Många gånger är övningarna utformade så att de kartlägger flera kunskapskrav samtidigt. De kan därmed användas för bedömning av fler kunskapskrav än det/de som direkt anges nederst på sidan.

Kopiering och komplement

Sidan 38 består av skrivlinjer och är tillåten för kopiering för de elever som önskar mer skrivutrymme i sina texter. Översikten med kunskapskraven är också tillåten för kopiering.

På Libers hemsida, www.liber.se, finns facit som gratis nedladdningsbar pdf. Där finns också meningarna och orden till dikteringen *Lyssna och skriv!* (sidan 22).

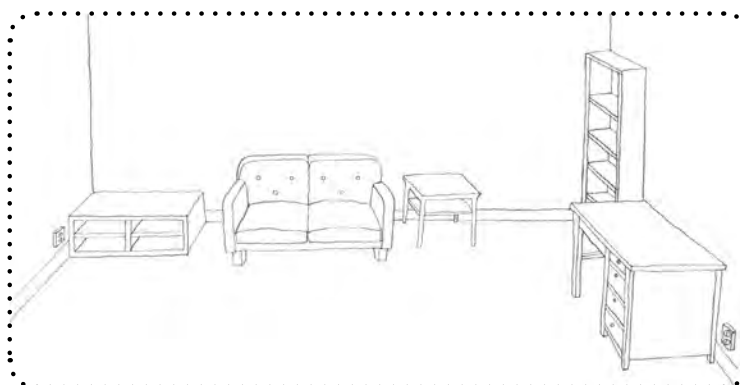
Ett vardagsrum

Instruktion

Välj minst fyra saker från rutan och rita dem i ditt vardagsrum. Beskriv sedan rummet för en kompis, som ska rita det du säger utan att titta på ditt vardagsrum. Tänk på att förklara noga hur sakerna som du har ritat ser ut och ge tydliga instruktioner om var de finns i rummet.

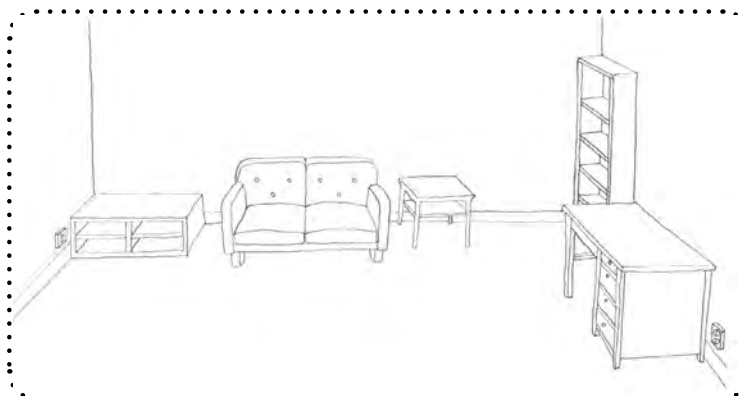
blomma katt fönster TV kudde tavla klocka soffbord stol

Ditt vardagsrum

Lyssna noga på de instruktioner som din kompis ger dig. Rita så som din kompis förklarar att sakerna ser ut och var de finns i rummet.

Kompisens vardagsrum

Jag följde _____ instruktioner.
(kompisens namn)

Jämför nu era vardagsrum. Blev de lika? Om inte, vad var det som gjorde att de inte blev likadana?

Hur gick det?
Ringa in handen.

32

Eleven genomför **enkla** muntliga redogörelser med **viss** anpassning till syfte och mottagare.

Eleven sammanställer information från ett **avgränsat** urval av källor och för **enkla** resonemang om informationens användbarhet.

Kopiering förbjuden. Se s. 40.

Exempel på beskrivningar

1. Det är en katt på väggen. Den ser megacrazy ut. Sen är det en kudde på golvet. Det är en tavla som är helt uppochner och en klocka till höger. Det är ett helt spejsat fönster också och det blixtrar ute. Katten käkar upp en blomma.
2. Det sitter en katt i soffan. Den är ganska stor och visar tänderna. Framför skrivbordet står en stol. På bänken till vänster om soffan står en TV. Den är på och man ser en skidåkare. På väggen ovanför soffan finns ett fönster och i det står en liten blomma.
3. På den vänstra väggen sitter i ett stort fönster utan gardiner. I det sitter en liten svart katt och tittar ut. Den långa svansen hänger ner innanför fönstret. Ovanför soffan hänger en kvadratisk tavla som är hälften så bred som soffan. Den föreställer en stor röd ros. Framför soffan står ett brunt soffbord som är lika brett som soffan. Bordet har raka ben. Mitt emellan bokhyllan och det lilla bordet till höger om soffan står en smal grön Moraklocka. Den är nästan lika hög som bokhyllan.